
ELABORAT POSEGOV NA KMETIJSKA ZEMLJIŠČA

v okviru priprave

sprememb in dopolnitev občinskega prostorskega načrta
občine Šmartno pri Litiji – SD OPN 8

april 2024

Naslov: Elaborat posegov na kmetijska zemljišča
v okviru priprave sprememb in dopolnitev
občinskega prostorskega načrta občine Šmartno pri Litiji – SD OPN 8

Faza: osnutek SD OPN 8 Šmartno pri Litiji

Številka: JH-2/24

Datum: april 2024

Naročnik: Občina Šmartno pri Litiji
Tomazinova ulica 2
1275 Šmartno pri Litiji

Izvajalec naloge: Acer Novo mesto d.o.o.
Šentjernejska cesta 43, 8000 Novo mesto

Vodja naloge: mag. Jelka Hudoklin, univ. dipl. inž. kraj. arh.

Sodelavci: mag. Irena Hočevar, univ. dipl. geogr.
Tanja Jerin, inž. grad.
Igor Črnugelj, univ. dipl. inž. arh.

Direktorica: Suzana Simič, univ. dipl. inž. kraj. arh.

1. UVODNE OBRAZLOŽITVE

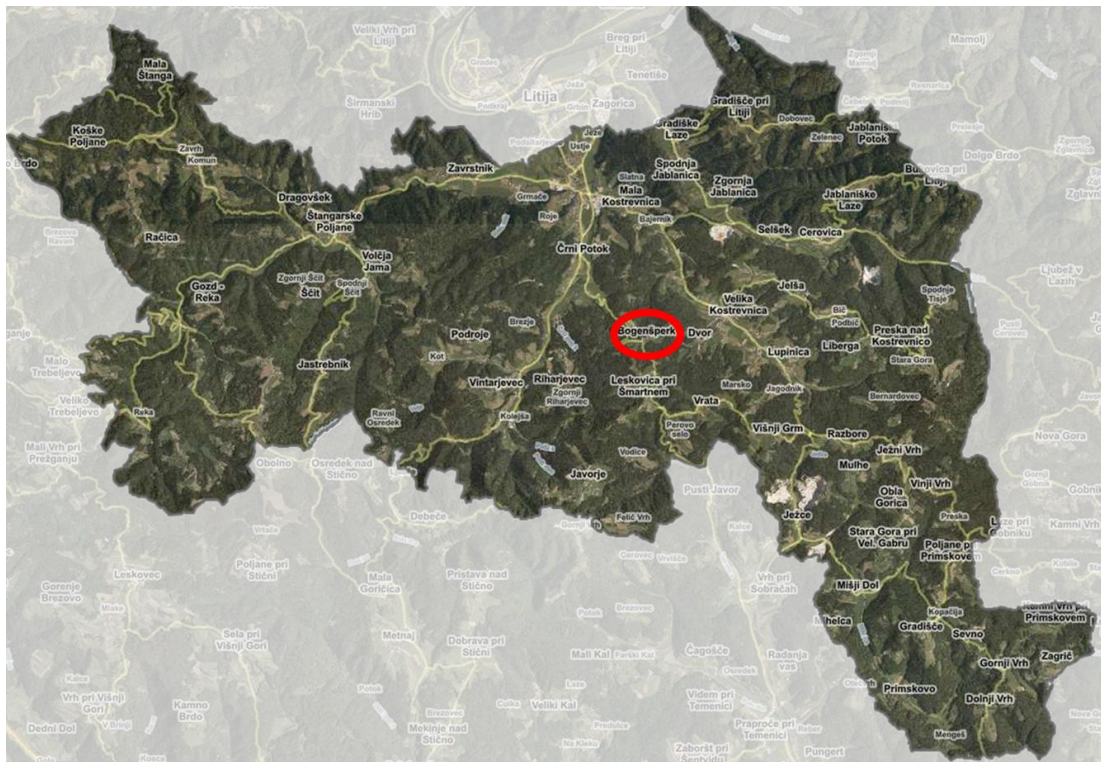
Prostor občine Šmartno pri Litiji se ureja z Odlokom o strategiji prostorskega razvoja Občine Šmartno pri Litiji (Uradni list RS, št. 18/08) ter Odlokom o izvedbenem delu občinskega prostorskega načrta Občine Šmartno pri Litiji (Uradni list RS, št. 38/13, 67/14, 29/15 – obj. razl., 97/15 – obj. razl., 50/16 – obj. razl., 69/16 – teh. popr., 53/17, 104/20, 118/23 – tehnična posodobitev). To sta temeljna prostorska razvojna akta, ki določata strateška izhodišča prostorskega razvoja občine in sta pravna podlaga za pripravo projektov za izdajo gradbenih dovoljenj po predpisih o graditvi objektov.

Občina Šmartno pri Litiji je pristopila k spremembam in dopolnitvam izvedbenega dela OPN z namenom širitve kamnoloma Vetrnik ter opredelitve parkovnih površin ob gradu Bogenšperk. Območje kamnoloma Vetrnik se širi le na gozdna zemljišča, parkovne površine ob gradu Bogenšperk pa posegajo delno na kmetijska in delno na gozdna zemljišča. Zato je skladno z zakonom, ki ureja kmetijska zemljišča ter skladno s Pravilnikom o vsebini elaborata posegov na kmetijska zemljišča (Uradni list RS, št. 83/16) pripravljen ta elaborat.

Elaborat posegov na kmetijska zemljišča je pripravljen kot ena od prilog SD OPN 8 Šmartno pri Litiji.

Postopek SD OPN se vodi skladno z Zakonom o urejanju prostora - ZUreP-2 (Uradni list RS, št. 61/17, 199/21 – ZUreP-3 in 20/22 – odl. US) ter z Zakonom o interventnih ukrepih za omilitev posledic drugega vala epidemije COVID-19 (Uradni list RS, št. 175/20, 203/20 – ZIUPOPdve, 15/21 – ZDUOP, 51/21 – ZZVZZ-O, 57/21 – odl. US in 112/21 – ZIUPTG), ki v drugem odstavku 99. členu navaja, da »ne glede na določbe četrtega odstavka 3.č člena Zakona o kmetijskih zemljiščih (Uradni list RS, št. 71/11 – uradno prečiščeno besedilo, 58/12, 27/16, 27/17 – ZKme-1D in 79/17) ministrstvo, pristojno za kmetijstvo, naroči izdelavo strokovnih podlag, ko je iz prostorskega informacijskega sistema v skladu z zakonom, ki ureja prostorsko načrtovanje, razvidno, da je bil sprejet sklep o začetku postopka priprave prostorskega akta, iz katerega izhaja, da se s prostorskim aktom predlaga sprememba namenske rabe kmetijskih zemljišč v obsegu več kot 10 ha, v skladu z zakonom, ki ureja prostorsko načrtovanje.«

S SD OPN se ne predlaga sprememba rabe kmetijskih zemljišč v obsegu več kot 10 ha, zato se ne določajo trajno varovana kmetijska zemljišča.

Slika 1: Območje predlaganega posega v širšem prostoru

2. ANALIZA POSEGA

Površina predlaganega območja z namensko rabo ZP je približno 2,5 ha, od tega je cca 1,9 ha na namenski rabi kmetijsko zemljišče, preostalo pa na namenski rabi gozdno zemljišče.

Pravilnik o vsebini elaborata posegov na kmetijska zemljišča (Uradni list RS, št. 83/16) v osmem odstavku 2. člena določa, da se »vsebina elaborata iz točk a), b) in c) prvega odstavka tega člena izdelale, če v posamezni lokalni skupnosti skupna površina posegov, pri katerih gre za širitev na kmetijska zemljišča, znaša najmanj 0,2 odstotkov vseh kmetijskih zemljišč v lokalni skupnosti.«

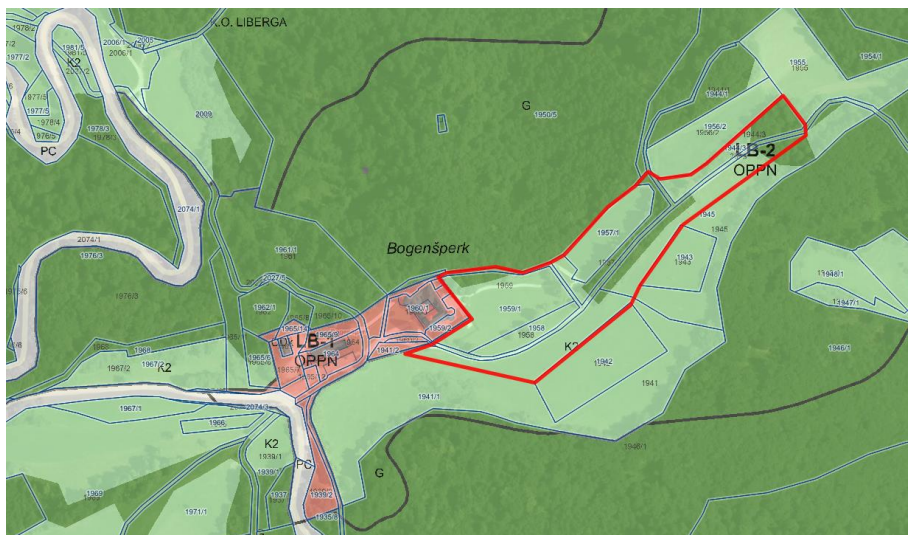
V občini Šmartno pri Litiji je v veljavnem OPN opredeljenih 873,86 ha najboljših kmetijskih zemljišč in 1.594,19 ha drugih kmetijskih zemljišč, skupaj torej 2.468,05 ha kmetijskih zemljišč. 0,02% kmetijskih zemljišč v občini znaša 4,94 ha. Predlagana širitev stavbnih zemljišč na kmetijska zemljišča s temi SD OPN znaša 1,9 ha, kar je bistveno manj od 4,94 ha, zato za ta poseg ni potrebno izdelati vsebin iz točk a), b) in c) prvega odstavka tega pravilnika.

Poseg na kmetijska zemljišča znaša 19.416 m² in posega na parcele oz. dele parcel: 1941/1, 1944/3, 1945, 1957/1, 1957/2, 1958, 1959/1, 1960/4, 2029/6, vse k.o. 1846 Liberga.

Slika 2: Prikaz predlaganega posega ob gradu Bogenšperk

Veljavna **namenska raba** zemljišč na območju predlaganega posega je večinoma K2 (drugo kmetijsko zemljišče) in delno gozdne površine (G).

Slika 3: Prikaz namenske rabe prostora

Območje je po **dejanski rabi zemljišč** skoraj v celoti trajni travnik, v osrednjem in skrajnem vzhodnem delu so drevesa in gričevje, pot skozi park je opredeljena kot pozidano zemljišče.

Slika 4: Prikaz dejanske rabe zemljišč

Pridelovalni potencial kmetijskih zemljišč na tem območju ne bo spremenjen. Celotno območje je del kulturnega spomenika Spomenik grad Bogenšperk (Odlok o razglasitvi gradu Bogenšperk za kulturni spomenik državnega pomena, Uradni list RS, št. 81/99) z vplivnim območjem (EŠD 29), zato je pridelovalni potencial kmetijskih zemljišč na tem območju reguliran že iz naslova varstva kulturne dediščine. Predlagan poseg ne bo spremenil tega režima varstva, pač pa ga bo uskladil skozi določila OPN.

Na območju predlaganega posega ni izvedenih ali načrtovanih **agrarnih operacij**.

Območje posega na enote **GERK** št. 4764904, 1110169, 1110171, 1110501 in 1110502.

Slika 5: Prikaz poseganja na enote GERK

Na območju občine Šmartno pri Litiji **trajno varovana kmetijska zemljišča** še niso določena, niti se ne določajo s tem postopkom SD OPN.

3. OBRAZLOŽITEV POSEGA

Območje gradu Bogenšperk je opredeljeno z območjem varstva kulturnega spomenika državnega pomena – grad Bogenšperk (EŠD 29). V veljavnem OPN Šmartno pri Litiji je ožje območje gradu opredeljeno z namensko rabo CDk (kulturna dejavnost, javna uprava, gasilski dom), parkovne površine vzhodno od gradu, lipov drevored in preostalo območje kulturnega spomenika pa so opredeljeni z namenskima rabama kmetijsko zemljišče (K2) in gozdno zemljišče (G).

Predlagana je sprememba dela območja kulturnega spomenika vzhodno od gradu, tako da se na območju parka namesto kmetijskih in gozdnih zemljišč opredeli namenska raba ZP (parki), in sicer v obsegu cca 2,5 ha. S tem bo omogočena ureditev parka z vsemi potrebnimi objekti in posegi, ki bodo načrtovani na podlagi Konservatorskega načrta Bogenšperk - grad Bogenšperk (2011) ter ob upoštevanju programov oziroma dejavnosti v gradu Bogenšperk, tako da bo omogočeno urejanje območja gradu Bogenšperk s parkom kot vsebinske, funkcionalne in oblikovne celote. Konservatorski načrt je v prilogi tega elaborata.

Parkovna dediščina kot sestavni del tega območja trenutno ni ustrezno urejena in predstavljena, niti ne odraža konservatorskih načel, ki so med drugim podrobno predstavljena v Konservatorskem programu.

Zaradi intenzivnega kmetovanja na parkovnih površinah, ki so v kmetijski rabi, je spomeniška substanca delno uničena, delno pa ni ustrezno vzdrževana. Slednje se še posebej odraža na stanju drevoreda kot osrednjega elementa parkovne dediščine gradu Bogenšperk. Zasnova lipovega drevoreda, katerega začetki segajo okoli dve stoletji nazaj, se namreč neločljivo navezuje na omenjeni kulturni spomenik državnega pomena in je zaradi tega tudi redni cilj obiskovalcev tega pomembnega spomenika grajske dediščine na Slovenskem. Za razliko od primarnega jedra spomenika stanje drevoreda ni zadovoljivo, predvsem je vidna odsotnost stalnega in sistematičnega vzdrževanja.

Poleg tega jedrni del spomenika, ki ga predstavlja sam grad, potrebuje smiselno dopolnitev z ustreznim ozadjem. Slednje bo mogoče šele z vključitvijo ustrezno urejene in vzdrževane krajinske dediščine, ki bo tako ustvarila zaključeno prostorsko celoto.

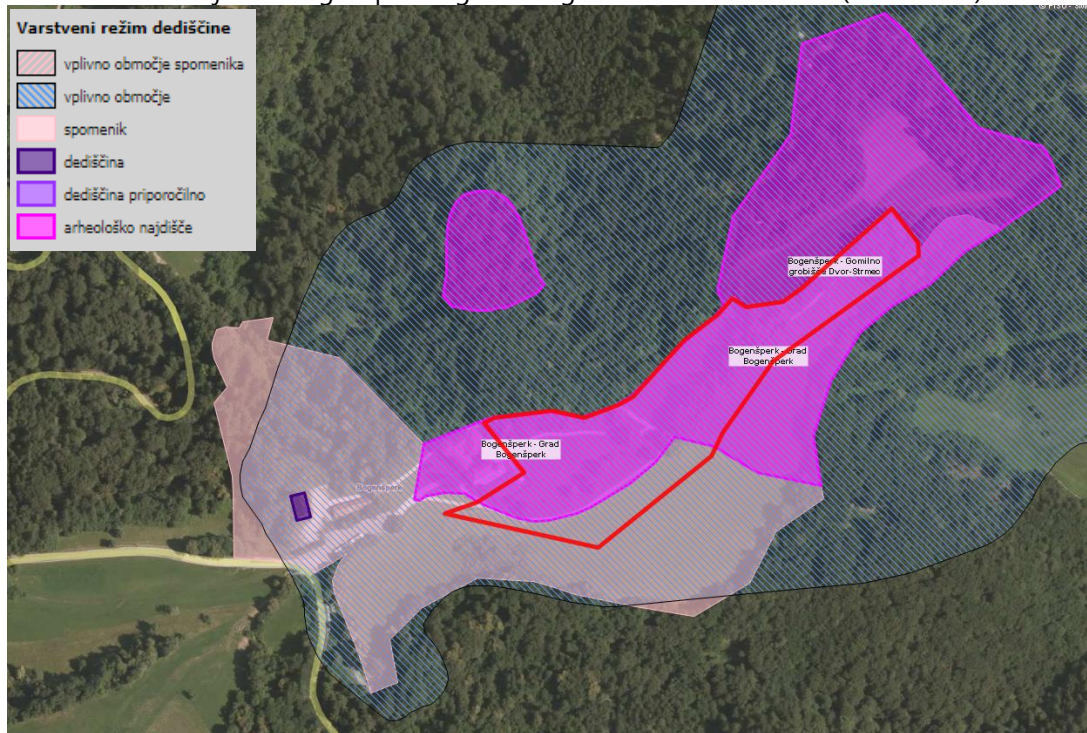
Na podlagi dveh temeljnih dokumentov o dediščinski lokaciji, ki ju predstavljata Valvasorjeva

upodobitev in Franciscejski kataster, bo mogoče to kulturno krajino ponovno obuditi oziroma poustvariti in jo nameniti zainteresirani javnosti, ter na ta način še dodatno popularizirati sam kulturni spomenik.

Za ureditev razmer na območju gradu in pripadajočega parka je potrebna ureditev parkovnih površin in v ta namen tudi opredelitev ustrezne namenske rabe prostora. Ureditev statusa omenjenih zemljišč bo ob upoštevanju strokovne zasnove in podanih soglasjih omogočila ustrezno skrb za upravljanje celotnega območja spomenika grad Bogenšperk, v skladu z odlokom o razglasitvi gradu Bogenšperk za kulturni spomenik državnega pomena.

Obravnavano območje sega na območja varstva kulturne dediščine:

- Spomenik grad Bogenšperk (Odlok o razglasitvi gradu Bogenšperk za kulturni spomenik državnega pomena, Uradni list RS, št. 81/99) (EŠD 29),
- Vplivno območje gradu Bogenšperk (EŠD 29),
- Arheološko najdišče Bogenšperk – gomilno grobišče Dvor – Strmec (EŠD 19942).

Slika 6: Prikaz območij varstva kulturne dediščine

V konservatorskem načrtu je podroben opis zgodovinskega razvoja območja parka ob gradu Bogenšperk, in sicer od strani 16 do 21. Opis sedanjega stanja vrta je na straneh 28 do 30. V nadaljevanju je v poglavju 01-7 opisan družbeni pomen spomenika (gradu in parka), v poglavju 01-8 pa njegova ranljivost in ogroženost. V poglavju 01-9 so podane usmeritve za ohranjanje, razvoj, spremembe in predelave spomenika.

Zaradi vseh navedenih dejstev tega posega na kmetijska zemljišča ni mogoče načrtovati na drugih lokacijah (na nekmetijskih namenskih rabah ali kmetijskih zemljiščih nižjih bonitet) in ni mogoče iskati variantnih rešitev za predlagan poseg, saj je lokacija posega vezana na obstoječ oz. zgodovinsko dokazan in s področja kulturne dediščine varovan grajski park. Iz tega razloga v elaboratu tudi ni podane bilance površin nepozidanih stavbnih zemljišč na ravni občine ter po naseljih po podrobnih namenskih rabah, saj takšna bilanca ne bi imela vpliva na določanje lokacije in obsega posega.

Priloga: Konservatorski načrt Bogenšperk – grad Bogenšperk, 2021